

Ти си поставил
славата Си
над небесата.

Псалом 8:1

РЕДАКЦИОННА

Уважаеми читатели,
Октомврийският брой на в. Зорница отново ни препраща към теми, обичайни за това време на годината. Размисли за равносметката, за благодарността, за промяната...

Повечето от статиите са свързани с минали събития, но има ли миналото срок на годност? Докато човечеството продължава да пише историята си, то ще се нуждае и от уроците на своето минало. В настоящия брой ще отбележим няколко годишнини.

По случай 1570 години от Четвъртия вселенски събор на Църквата в Халкидон ще прочетем за бурните времена и за драматичния начин, по който се стига до заключителния текст на *Изповед на християнската вяра*.

Няма да пропуснем и годишнината от Реформацията, като този път ще се запознаем с основни моменти от живота и делото на още един смел и безкомпромисен във вярата си християнин: Улрих Цвингли.

Ще разберем как през един октомврийски ден, точно преди 200 години, Чарлз Фини се усамотява в гората, с твърдото намерение да не излезе от там, докато не срещне Бога.

Сто години от рождението на Бил Брайт пък ще е повод не само да си спомним с благодарност за приноса на *Satrus Crusade for Christ* към делото на Благовестието у нас, но и да научим повече за покорството и любовта към Исус на този едновременно смирен и широко скроен човек.

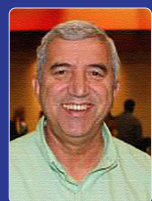
В рубриката ни „Гласът на амвона“ представяме п-р Илия Маринов, а погледът назад във времето ни отвежда до публикация от октомври 1941 г. В нея пастир Ламбри Мишков ще ни провокира с размисли за маловерието, докато статията на Цвете Куличева за жените (и не само за тях!) ще ни върне отново в настоящето – при ежедневните ни борби срещу плътта и дявола, но не за да ни обезсърчи, а за да ни укрепи в Исус и за утрешния ден.

Приятно четене!

Емил Марков

От тази есен екипът на Зорница се обогатява с нов участник.

Емил Марков е дякон към ЕМЕЦ. Завършил е българска филология, както и богословие към ТСМ.

Двамата със своята съпруга Катя служат с „Атлети в действие“ към Агапе България.

Имат две дъщери.

Добре дошъл в екипа, скъпи брате!

Хубава си, Тамковино!

п-р Владимир Железов

Обичам България! Като [не] всеки българин. Обичам „наш“те планини зелени“, „грейналите жита“ на Добруджа, пляска на морските вълни и красотата на есенната гора! Обичам красивата българска шевица, разнообразните, изпълнени с емоция български хора, дори и тъжната родопска песен.

„Всичко българско и родно, любя, тача и милея“ – не защото съм идеологически програмиран за това в детството си през последното десетилетие на социализма, а защото България е част от моята идентичност. Тя е моята родина. Да, колкото и егоистично да звучи! Винаги съм се чудел как някой може да обича своята родна страна, ако се е появил на този свят в пуста и безводна пустиня, например. Или пък в непристъпна джунгла, пълна със змии и хищници. Или на някой високопланински чукар в Хималаите. Но... всеки обича това, което си е негово, родно! И в това няма никаква изненада.

Не е за учудване и че [не] всички обичаме родната си с всичките ѝ недостатъци – с нейната особена народопсихология; с някои популярни модели нощни шкафчета, пълни с кълчета и пачки; с обезлюдяващите се селища и градове, със стотиците километри разбити пътища, мръсния въздух, ниските доходи, високата смъртност...

следва на 2 стр.

НАШАТА БИБЛИЯ

Покръстването на България

I част

Отбелязваме 150 години от първото публикуване на целия текст на Свещеното писание на съвременен български език!

По повод годишнината с помощта на *Българско библийско дружество* проследяваме ключови моменти от духовното и културно развитие на страната ни през различните исторически периоди. Те предхождат едно от най-значимите събития в нашата история: превеждането на

Божият слово на говорим български език, което отговаря на духовните потребности на целия български народ. Така се стига до 1871 г. и издаването на Цариградския превод на Библията.

От този брой препечатваме пет статии от *nashatabiblia.com*, разглеждащи предисторията на това значимо събитие. Вестник *Зорница* изказва благодарност на ББД за предоставените материали!

Ако трябва да изберем едно събитие, което е решаващо за историческата съдба, цялостния облик и характер на българския народ, това е Покръстването през 864 г. Макар в училищния курс за средновековната българска държава ударението да е изместено към военно-политическото могъщество и внушителната територия, върху която се разпростира управлението на българските владетели, Покръстването на българите е събитието, което стои в сърцевината на историята на българския народ.

Основаната в последните десетилетия на VII век българска държава е част от многото държавни образувания, които са в тази част на Европа вследствие на Великото преселение на народите. Хунският съюз, Аварският хаганат, Хазарското ханство, квазидържавните формирования на печенегите и узите за дълъг период от време установяват контрол върху обширни територии и притежават внушителна военна сила, способна успешно да се противопоставя и да установява надмощие над най-добрите армии на своето време.

следва на 4 стр.

ГЛАСЪТ НА АМВОНА

Основите на нашата прослава към Бога

Илия Маринов

Живеем във време, в което всичко е концентрирано върху човека. Всичко се прави за човешките потребности, за неговите нужди, но най-вече за негова изгода. Това е така, понеже живеем в материалистичен свят. Обществото, от което сме част, ни учи как да бъдем все по-материални не само от финансова гледна точка, а и когато става въпрос за нашите притежания и начин на живот. Начинът, по който изглеждаме, се диктува от новите тенденции. В новите интернет платформи като Инстаграм, Снапчат, Тик-Ток главният герой си самият ти. Там и само там ти си оценен въз основа на харесвания от страна на другите. Там се изявява и измерва колко красив, модерен, популярен и величествен си в очите на хората.

следва на 6 стр.

Хубава си, Татковино!

п-р Владимир Железов

следва от 1 стр.

Но това е нашата страна и тя си остава наша – добра или лоша. Остава си наша и любима, дори когато сме принудени да живеем и работим в чужбина, за да изхранваме семействата си. Няма по-носталгично същество от българин в чужбина... или поне на теория е така. Всъщност много наши сънародници плачат за България в социалните мрежи, но са доста доволни от живота си извън нея. И с годините все по-рядко мислят за завръщане. Може би някой хубав слънчев ден, когато остарееят...

Но аз обичам България! Като [не] всеки българин. Опитвам се да виждам доброто в нея, а не посочените по-горе недостатъци. И колкото повече години минават, толкова повече осъзнавам, че най-хубавото нещо в нашата родина не са прекрасната ѝ природа или славната ѝ история, а нейният народ! Ние сме най-голямата ценност (и най-големият недостатък) на България! Затова си

струва да инвестираме времето си и да не щадим усилията си за нашите сънародници, понеже с тях и най-затънтеното село има своето очарование, а без всички тях красивата ни страна не е нищо повече от една територия от 111 хиляди кв. км.

По същия начин християнството без Христос е просто една лишена от живот идеология като социализма, постмодернизма или глобализма! Християнство, което не се покорява на Христос като на пълновластен Господар и не трепери пред словото Му, се превръща в една територия, тълкана и експлоатирана от врагове на доброто и истината. Господ Исус казва, че отделени от Него не можем да сторим нищо (Йоан 15:5), но всъщност човечеството може да стори много без Христос, точно както хората, които се бунтуват против Бога и градят Вавилонската кула, постигат малко по малко своите цели до момента, в който Той не се намесва. Църквата като религиозна институция, търсеща своята сигурност под крилото на държавната власт, може да изгради финансова империя, да придобие политическо влияние, да построи внушителни храмове, да изпие библиотеки с книги. Църквата, изоставила Господа, може да проповядва за Него, може да осъществява впечатляваща социална дейност в Негово име, но в светлината на вечността всичко това да се окаже пара, която ще изчезне, огряна от Слънцето на правдата. Нищо, което не прославя Христос, няма да устои пред Бога. Когато Църквата мисли, че може всичко, знае всичко и има всичко, но е загубила горещата си любов към Христос, тогава е най-окаяна, нещастна, бедна, сляпа и гола (Откр. 3:17).

За истинския християнин има нещо по-свято от идеала за свободна и независима България, по-красиво от снажната осанка на Рила и по-мило от оживеното българско село. Всеки, който е бил погребан и възкресен с Христос в кръщението, носи в себе си очакването за едно по-добро отечество, за една по-свидна родина, за едно ново небе и нова земя, в които обитава правда. Всички, които сме в Христос, сме нови създания и граждани на небето, откъдето очакваме Спасителя, „Който ще преобрази нашето унижено тяло, за да стане съобразно с Неговото славно тяло“ (Фил. 3:20-21). Докато дойде този славен миг, ние ще ценим нашата земна родина, но ще копнеем за небесното си отечество. Няма нищо по-носталгично на света от християнина... или поне на теория е така! Много от небесните граждани, които по стечение на обстоятелствата са още на земята, се молят в неделя на богослужение: „Ела, Господи“, но всъщност са доста доволни от живота си на този свят и вътре в себе си добавят към молитвата: „Но разбира се, нямам нищо против, ако се забавиш още малко.“ И с годините все по-рядко изпитват носталгия по небесния си дом. Може би някой хубав, слънчев ден... А междувременно християните патриоти, с всички ангели и архангели, и с всички светици на небето и земята често пеят един добре познат химн:

*Мили Господи, Ти си моят рай!
Твоята хубост, Твоята прелест,
ах, те нямат край!*

Скъпи читатели,

Обявяваме **абонаментна кампания** за новата **2022 година**.

Редакционният екип от сърце ви благодари за доверието през изминалите месеци и години. **Зорница** продължава с радост да поднасяме на вниманието ви актуални статии, библейски проповеди, вълнуващи интервюта, отзиви от църковни събития и духовен поглед върху обществено значими развития.

Всеки месец **Зорница** се получава от 900 абонати и се разпространява в църкви и книжарници. Макар хартиеният формат да е черно-бял, на страницата ни zornitsa.bg всеки брой може да се сваля безплатно в цветен PDF вариант. С наслада и въображение поддържа живото присъствие и в социалните мрежи.

АБОНАМЕНТНА КАМПАНИЯ 2022 г.

Можете да се абонирате по някой от следните начини:

■ ЛИЧЕН АБОНАМЕНТ – чрез **Български пощи**

За личен абонамент се обрънете към местния пощенски клон. Каталоген номер: № 312.

■ ГРУПОВ АБОНАМЕНТ – чрез **редакцията**

Редакцията приема групови абонаменти (пакетно, поне 10 бр). За информация се свържете с нас на контактите по-долу.

Абонамент за 12 месеца: 8 лева

Вестник **Зорница** е издание с консервативен протестантско-евангелски характер.

Списва се от редакционна колегия към **Българско евангелско дружество**.

По второстепенни доктринални въпроси редакцията допуска разнообразие от мнения.

Становището на даден автор невинаги съвпада с това на редакционната колегия.

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Данаил Изнатов, Тодор Велчев, Емил Марков, Олег Константинов, Радостин Марчев, Влади Райчинов, Станислав Алексиев, Владимир Железов

Редактор на броя: Емил Марков
Коректори: Ели Аврамова, Тодор Велчев
Предпечат: Влади Райчинов
Печат: *Прима принт* ЕООД
ISSN: 0861-3826

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА:
Българско евангелско дружество
София 1000, ул. Солунска 49

ЗА КОНТАКТИ:
e-mail: vestnik.zornitsa@gmail.com
web: <http://zornitsa.bg>
тел.: 0892 250 517

Зорница се нуждае от финансова подкрепа. Бъдете съработници на най-старото българско периодично издание!

Ще бъдем благодарни, ако обмислите с молитва да бъдете спомоществователи на изданието!

Българско евангелско дружество | IBAN: BG84 BPBI 7942 1021 9606 01 | BIC: BPBIBGSF

Аз съм само роб на Исус Христос

Животът и делото на Бил Брайт

Емил Марков

На 19 октомври 2021 г. се навършват 100 години от рождението на Уилям (Бил) Брайт – един от най-влиятелните водачи на голямото евангелско обновление след Втората световна война. Животът и делото на този бележит благовестител са малко познати у нас въпреки световния мащаб на неговото служение и приноса му за благовестието в България. Мисията за благовестие и ученичество *Campus Crusade for Christ*, основана от Бил Брайт, навлиза в България в началото на 90-те чрез отворена врата в столичен университет. Мисионери от организацията популяризират християнските ценности сред студентите. Първите, откликнали на призива за нов живот с вяра в Исус Христос, поставят началото на студентското служение у нас.

През годините „Агаве България“ (както се нарича българският клон на мисията) достига с Благата вест стотици млади хора и в други университетски градове, помага на повярвалите да растат в зрялост в Христос и заедно с Църквата ги изпраща да достигат свои колеги. След завършване на образованието си те продължават да споделят вярата си на работното място или се посвещава да обучават новото поколение благовестители в университетите. Евангелието се разпространява и чрез служения сред други професионални кръгове: военни, учители, спортисти. Има немало сънародници, които свързват „Агаве България“ с първия си контакт с Божието слово.

Campus Crusade се включва активно в съживлението, което преживява страната ни в края на миналия и началото на сегашния век. За посрещането на духовните нужди на цялото общество допринасят благовестителските кампании с филма „Исус“ по Евангелието от Лука. Чрез средствата на изкуството Божието слово става достъпно за по-широк кръг търсещи хора. Доброволци от цялата страна изоставят професиите си, за да се посветят на служение с филма „Исус“. Те обучават стотици християни от евангелските църкви да споделят Благата вест чрез личните си свидетелства, споделяни по време на проекциите на филма. Пламенни благовестители стигат до най-отдалечените райони дори до селища с по един жител, защото всеки човек е ценен. Филмът се превежда на турски, ромски, арменски и други езици, за да се даде възможност на всички етноси да чуят Евангелието на разбираем език. Хиляди жадни за истината я откриват в Господ Исус Христос. Църквите от своя страна поемат грижата за духовното израстване на новите вярващи като посветени християни и така съдействат за изпълнение на Великото поръчение в настоящото поколение.

Много евангелски вярващи има за какво да са благодарни за служението на Бил Брайт. И все пак, със сигурност самият той нямаше да приеме никакви почести и преклонение пред неговите заслуги. Потвърждават го и думите, които споделя в края на жизнения си път: „Моят живот не е мой собствен. Аз съм просто роб на Исус Христос.“

Бил Брайт и съпругата му Вонет Брайт основават *Campus Crusade for Christ* през 1951 г. Още в началото на тяхното служение над 200 студенти от Калифорнийския университет се обръщат към Христос. Сред тях е и ръководителят на Студентския борд и редактор на университетския вестник. Повярват и няколко спортисти, сред които и десетобоецът Рафър Джонсън, бъдещ трикратен световен рекордьор и сребърен медалист от Олимпиадата в Мелбърн.

Въпреки че първоначално Брайт възнаме-

рява да си партнира с местните църкви, впоследствие изоставя своето намерение поради неспособността им да наставляват новоповярвалите християни. Така *Campus Crusade* се развива като парацърковна организация. Скоро след това доброволци от организацията провеждат анкети по духовни въпроси със студенти от цялата страна. Брайт стига до отрезвяващия извод, че студентите не знаят как да станат християни. Той разглежда анкета след анкета, като си повтаря: „Те не знаят как... Те не знаят как...“ Накрая остава настрана проучванията и се разплаква. Това дълбоко състрадание към хората без Христос, съчетано с искрена любов към Бога, говори много за Бил Брайт.

През 1956 г. Бил Брайт написва брошурата „Четири духовни принципа“: инструмент за ясно и последователно представяне на Евангелието. Воден от желание да помогне за изпълнението на Великото поръчение във всяко поколение, отпечатва повече от 2,5 милиарда копия, преведени на повече от 200 езика.

Личното благовестие е основният метод, практикуван в служението, но Бил Брайт предвижда и по-мощни средства. През 1979 г. се появява историческият филм „Исус“ по Евангелието от Лука, споменат по-горе. От премиерата си в кината в САЩ

до момента филмът е гледан от над 5,1 милиарда души в 225 страни и се превръща в най-гледания и най-масово превеждания филм в историята. През 1996 г. Бил Брайт получава престижната награда „Темплатън“ за принос в религията, на стойност от 1,1 милион долара. Той дарява цялата награда за каузи, насърчаващи духовните ползи от поста и молитвата.

Понастоящем екипът на *Campus Crusade* включва 26 000 служители и 225 000 доброволци, работещи в 191 държави. Въпреки всички постижения Бил Брайт нито за миг не забравя, че всичко това се дължи на Бога. Той често нарича *Campus Crusade* „листото на вейката от клона на Христовото тяло“. Изисква всички служители да бъдат отговорни членове на местни църкви по свой избор.

В едно интервю Бил Брайт споделя: „Не съм фундаменталист, макар че съм фундаментален във всичките си доктрини. Не съм евангелист, защото това означава, че изключвам католиците и православните. Аз съм вярващ, който обича Исус и работи с всички останали, независимо от тяхната деноминация. Католици, православни, харизматици, всички които обичат Исус, ще работя с тях.“

Главният приоритет в живота на Бил Брайт винаги е бил да обича Господа и да Го следва всеотдайно. Когато го питали за какво да се молят за него, той неизменно отговарял: „Молете се никога да не напускам първата си любов.“

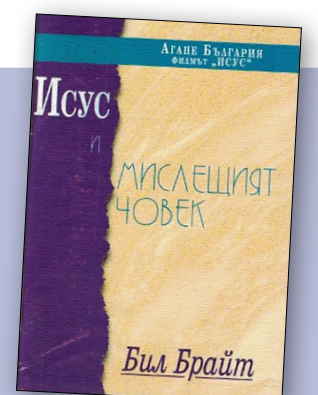
Били Грейм, дългогодишен приятел на Бил Брайт, пише по повод смъртта му през март 2003 г.: „Бил носеше в сърцето си един товар както малцина, които някога съм познавал – чувстваше се отговорен за разпространението на Благовестието по света. Той е човек, чиято искреност, почтеност и преданост към нашия Господ са вдъхновение и благословение за мен още от първите дни на моето служение.“

Един от близките сътрудници на Брайт най-точно обобщава характерното за този Божий служител: „Бил не беше свършен, но обичаше с Божията любов.“

Накрая, в нещо като послепис, искам да изразя и своята лична признателност към Бил Брайт и неговото служение. Моят живот, заедно с живота на много хора, които познавам, бяха променени благодарение на този човек с голямо сърце за Господа. Една кратка, но паметна среща с Бил Брайт през далечната 1997 година запечата у мен впечатлението, че този човек наистина обича Господ Исус. □

КНИГИ ОТ БИЛ БРАЙТ, ПРЕВЕДЕНИ НА БЪЛГАРСКИ

Освен всичко друго Бил Брайт (1921–2003 г.) е и автор на редица основополагащи за християнската вяра книги. Сред преведените и издадени на български език са следните заглавия: *Основни концепции*, *Очаквай съживление*, *Как да сме сигурни, че сме християни*, *Как да се молим с увереност*, *Как да изпитаме Божията любов и прошка*, *Животът и ученията на Исус: въведение*, *Исус: животът Му съгласно Евангелието от Лука*, *Исус и мислещият човек*.

Чарлз Фини търси Бога в гората

230 години от раждането на Майкъл Фарадей

превод с допълнения: Радостин Марчев

Макар да посещавал местната презвитерианска общност и дори да бил директор на църковния хор, никой не виждал особен религиозен плам в младия мъж. Напереният студент по право сякаш се чувствал по-удобно в масонската ложа, а от устата му често се чували подигравки към богословието и семинариите.

Божие провидение обаче отрежда друго. Неочаквано за всички, включително за самия него, Светият Дух пробужда в сърцето му такова прищеснение за вечната му съдба, че на 10 октомври 1821 г. Чарлз Фини се запътва към местната гора с твърдото намерение „да отгаде сърцето си на Бога или никога да не се върне обратно“. Неговата вътрешна борба продължава цял ден и той не намира мир, докато накрая не изповядва гласно греховете си и не се потапя в усещането за Божията прошка и благодат. По-късно той научава, че и други хора са имали същото преживяване.

Дейната природана младия Фини не му позволява да запази преживяването за себе си. Скоро след случката той захвърля правото, записва се в курсове за християнски служители и впоследствие започва съжителствения събрания, на които неуморно приканва слушателите си към покаяние и вяра. Неговото проповядване между 1825 и 1835 г. толкова успешно, че той се превръща в един от основните двигатели на Второто велико пробуждане в областта на Ню Йорк.

Чарлз Фини се моли в гората
художник: Гроувър Лауд / източник: thearda.com

Фини използва нетрадиционни методи, като обособяване на специални места за докоснати от Бога хора, където те да получат молитвена помощ, и позволява по-голямо участие на жените: включително да дават свидетелства и да се молят гласно – нещо неприето по онова време. Един новоповярвал описва резултата от неговото служение по следния начин: „Цялата общност беше раздвижена. За религията се говореше по къщите, в магазина, в офиса и по улиците. Единственият театър в града беше превърнат в конюшня; магазините за алкохол бяха затворени; Божият ден се почиташе; храмовете се пълнеха с радостни поклонници; всички филантропски мероприятия получиха нов импулс; благотворителността течеше като река, хората се стремяха да вършат добро.“¹

След десетгодишно проповядване през 1835 г. Чарлз Фини се присъединява към факултета на колежа „Оберлин“, а през 1851 г. е

избран за втори президент. Под негово влияние „Оберлин“ става първото учебно заведение в Америка, което приема жени и цветнокожи студенти и е тясно свързано с аболюционисткото движение и нелегалните канали за избягали роби. Самият Фини нарича робството „голям национален грях“ и отказва участие на робовладелци. Сред неговите познати са видни аболюционисти като Теодор Уелд и братята Тапан.

Въпреки огромната му популярност обаче богословието на Фини още приживе се натъква на сериозна критика. Той многословно отхвърля традиционното разбиране за първородния грях. Ударението, което поставя върху свободната воля на човека, се отклонява от класическата презвитерианска доктрина – деноминацията, в която служи той. В неговото Систематично богословие изкуплението е представено като съчетание от „теорията за справедливото управление“ на Хуго Гроций и „теорията за моралното влияние“ на Пиер Абелар. Накрая, според някои хора той всъщност възприема съживлението като резултат повече от използването на правилни техники от страна на хората, отколкото като Божие чудо.

Каквито и да са оценките ни за богословието на Фини, той без съмнение е бил използван от Бога да доведе хиляди хора до Христос. Броят им остава неуточнен, но според някои изчисления е не по-малко от половин милион. Църквата днес със сигурност може да се моли, ако не за нов Чарлз Фини, то за съживление, като инструмент на което той е бил използван. □

Покръстването на България

НАШАТА БИБЛИЯ

I част

следва от 1 стр.

Основаната от хан Аспарух българска държава, получила огромно териториално разширение по време на управлението на хан Крум и неговите наследници, напълно се вписва в този списък на значими регионални сили от епохата на Ранното средновековие и със сигурност би споделила тяхната съдба на преминаване в историческото небитие, ако не се беше състояло Покръстването от 864 г.

Същевременно, ако Покръстването се разглежда единствено в контекста на историческата целесъобразност, тогава има риск да пропуснем една твърде съществена част от движещите сили и дълбоката мотивация, която стои зад действията на главните герои в тези събития. Историческите събития, предшествващи Покръстването, са добре познати. Бидейки начело на огромна по територия държава, хан Борис води активна външна политика. Традиционни горещи точки в нея са укрепването на югоизточната граница с Византия в Горнотракийската низина и постоянното присъединяване на славянското население от Югозападните Балкани, където държавата на хан Кубер от края на седми век

дава основания за траен български стремеж към тези земи.

Наред с това България проявява все по-голям интерес към случващото се в Среднодунавските земи и започва да се включва в политически коалиции, насочени към разпределението на властта и влиянието в тази част на Европа. Така през 861-862 г. хан Борис сключва военен съюз с франкския крал Людвиг Немски за общи военни действия срещу Великоморавия. Заг това стратегическо решение на хан Борис стои преценката му, че в борбата за надмощие срещу Византия има нужда от съюз с другата могъща европейска империя по това време – Франкската, а Великоморавия като естествен съюзник на Византия се оказва мишена на започналите военни действия през 863 г. Основните византийски хронисти от тази епоха – Никита Пафлагонец и Псевдо-Симеон са единодушни, че през същата 863 г. българските земи са споелени от тежък глад. Същевременно обаче техните сведения за изхода от разразилите се военни действия между България и Византия са твърде различни. Според Никита Пафлагонец българите спрели своето нахлуване „поради даровете на императора“. Според Псевдо-Симеон хан Борис се

Покръстване на българите, миниатюра от Ватиканския препис на Манасиевата летопис, XIV в. / източник: Wikimedia

На следващата страница:
Борис I потушава бунта; худ. Николай Павлович / източник: Wikimedia

уплашил от постигнатата през септември същата 863 г. голяма победа на Византия срещу Арабския халифат и „се съгласил на мир, ако и по-рано да бил дързък“. Тази линия на отразяване на военния конфликт се поддържа от по-късните византийски хронисти Продължителя на Теофан, Йоан Скилица и Йоан Зонара. Независимо каква е истината за самия ход на военните

»

» действия, историческите извори са единодушни, че военните действия приключват с „гълбок мир“, като България утвърждава контрола си над Източна Тракия в т.нар. област Загоре.

Ключово следствие от сключването на мир е съгласието България да приеме християнството от византийски мисионери. Твърде дълго тази клауза е представяна като нещо наложено на България по силата на непреодолима външна принуда. Със сигурност знаем обаче, че далеч преди този мирен договор хан Борис е направил постъпки за приемане на християнството от своя съюзник крал Людвиг Немски. Изглежда такава клауза е била залегнала в договора за военен съюз между България и франкското кралство. За това свидетелства както придворният летописец на франкския крал в Бертинските летописи, така и специалният кралски пратеник във Ватикана, констанцкият епископ Соломон. Със сигурност това означава, че хан Борис не е принуден да вземе решението за покръстване вследствие на неуспешна война с Византия.

Какви фактори повлияват на това решение? Със сигурност огромно значение има политико-културният аспект на проблема. България играе все по-активна роля в европейската политика, а там водещите империи като Франкската и Византийската, както и редица набиращи влияние сили като Великоморавия и Хърватия, са християнски държави. Същевременно друг регионален фактор в непосредствена близост, Сърбия, била на прага на приемане на християнството. Така християнската религия и светоглед са онази среда, в която функционира европейската политика и култура. Хан Борис добре съзнава, че България никога няма да бъде възприемана напълно равностойно, ако не се присъедини към този културно – политически модел.

Безспорно християнството има значителна притегателна сила за княз Борис с перспективата за хомогенизиране на неговите поданици от прабългарски и славянски произход. В десетилетията преди неговото управление българската държава напредва значително в изграждане на административно единство на българските територии и преодоляване на племенната структура на населението. Но различната култура и религия на славяни и прабългари прави този процес несигурен и уязвим. В същото време преобладаващото славянско население в Югозападните Балкани, както и в Източна Тракия, където се полагат постоянни усилия за утвърждаване на българската власт е християнизирано по време на византийското управление. Перспективата да станат част от държава с езически владетел няма как да е привлекателна за тези хора.

В рамките на самата българска държава живее значително християнско население. Това са както населението на присъединените през IX век нови територии на юг, така и повлияните от дифузното проникване на християнството с неизбежното влияние на могъщия съсед Византия. Християни има и в самото владетелско семейство, като сестрата на хана, Мария. Несъмнено хан Борис е разсъждавал върху бъдещето на своите многобройни християнски поданици в една езическа държава.

Не на последно място, решителна роля имат и личните преживявания и житейско

узряване на българския владетел. Хронистите на епохата разказват за молбата на хана към живописеца монах Методий да изрисува стените на една от ловните му резиденции. Смелият монах изобразява внушителна картина на Страшния съд, която има поразително въздействие върху хан Борис. Природните бедствия по българските земи преди Покръстването като земетресения и тежък глад със сигурност повлияват на решенията, които взема хан Борис. Със сигурност Покръстването на българите е следствие на комплексно влияние на изброените фактори и не е взето под натиска на военно поражение или безизходно положение. Покръстването е дълбоко осмислено и осъзнато решение на българския владетел, което той ще отстоява твърдо до края на живота си и за което ще плати висока цена.

Така през 864 г. българският владетел приема християнското кръщение от константинополски свещеници и възприема името на византийския император Михаил, както и християнската владетелска титла княз. В края на същата година в страната пристигат свещеници от юрисдикцията на константинополския патриарх и през 865 г. върви процес на масово покръстване на населението. От това време са запазени писмата на патриарх Фотий до княз Борис Михаил I, в които се разглеждат богословски и практически аспекти на ситуация, пред които е изправен българският владетел.

През следващата 866 г. княз Борис Михаил I се обръща отново към франкския крал Людвиг Немски с молба да изпрати мисионери в България, които да продължат процеса на покръстване и да обучат български свещеници. От гледна точка на тогавашната епоха, тази промяна не е така драматична, защото към онзи момент Константинополският патриарх и Римският папа все още са част от една обща Вселенска църква. Но в същото време е налице остра борба за влияние между Рим и Константинопол за контрол върху новите християнски диоцези и очевидно българският владетел се възползва от това, за да еманципира българското християнство от основния си геополитически конкурент Византия.

Така виждаме, че интересът на княз Борис е прикован към християнската вяра като цяло, а не към следване на някакъв утвърден държавно-политически модел, бил той свързан със Западното или Източното християнство. Решението за покръстване на българите е възможно именно защото князът е привлечен от християнската вяра откъд нейната битност като основен идеологически конструкт на Византийската империя. Откъд религията на своите

противници князът вижда едно спасително и благословено бъдеще на своя народ, обединен от вярата и учението на Христос.

През същата 866 г. се случва и първата трагична реакция на покръстването на българите. Поне 52-ма боляри от всичките десет административни единици (комитати) на българската държава вдигат бунт с обвинението, че князът е дал „лош закон“. Аргументацията на разбунтувалите се аристократи черпи сили от традиционните механизми на българската държавна традиция за самозащита от неуместни действия на владетеля. От тяхна гледна точка действията им са законни и не са насочени срещу българската държава.

На свой ред княз Борис Михаил I смята болярския бунт като опит за държавен преврат. Важно е да разберем, че това е сблъсък на два прочита на събитията от гледна точка на законността и държавните интереси, а не средство за налагане на християнството (каквито наивни мнения са широко разпространени в съвременното българско общество). При всяко положение загубилата страна ще бъде третирана като държавен изменник и ще заплати с живота си участието в този конфликт. Историческата съдба отрежда победата на българския владетел и 52-мата боляри, а според някои исторически извори – и техните родове, са осъдени на смърт. В отговорите на папа Николай I до княз Борис Михаил се вижда, че българският владетел преживява тежко тази развръзка и изпитва дълбоки угризения поради насилието, в което е бил въвлечен.

Вероятно тези събития, освен дълбоката лична духовност на княза натежават за решението му през 889 г., след 36-годишно управление, да се оттегли в манастир и да предаде властта в ръцете на най-големия си син княз Владимир Расате. Според хрониката на абат Регинон княз Владимир започнал „да прекарва времето си в пиянство, пиршества и разврат и с всички средства да връща новопокръстения народ към езическите обреди“. Това принуждава княз Борис Михаил I да напусне манастира и да отстрани сина си от престола, налагайки му тежки наказания. За да защити своя избор в полза на християнската вяра, княз Борис Михаил I се оказва принуден да взема тежки решения, които разбиват сърцето му.

В края на своето управление княз Борис Михаил I, през 893 г., свиква голям общонароден събор, който да възстанови единството на българския народ и да утвърди окончателно решителния преход, извършен по времето на княза. Столицата на България е преместена от Плиска в Преслав, а за владетел на българската държава е утвърден третият син на княз Борис Михаил, Симеон. Предстои епохата на най-голямото могъщество на българската държава. Заедно с Покръстването на българите, значителна роля за това играе приемането на българската писменост и развитието на книжовните школи в Преслав и Охрид. Те са предшествани от създаването на Славянската азбука от св. св. Кирил и Методий и превода на християнска литература от тях и техните ученици. Върху тези изключителни събития и за първия превод на Библията на български език ще насочим вниманието си в следващата част. □

(Следва.)

Основите на нашата прослава към Бога

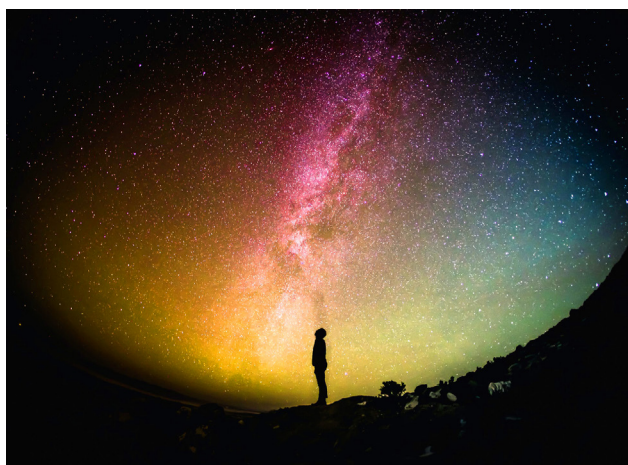
Илия Маринов

следва от 1 стр.

Жалко е, че ние, християните, сме пленени от тази лъжа, тази измислица, която не ни ползва по никакъв начин.

Пред нас има една-единствена алтернатива: да се обърнем към Божието слово и там, в този храм на истината, да намерим утеха, прошка и избавление от идолопоклонството, което принасяме на този свят. Едва тогава ще осъзнаем съществената разлика между това, да бъдеш популярен и велик в очите на обществото около нас, и това, да разберем изповедта на псалмиста: „Колко е величествено името Ти по цялата земя“ (Пс. 8:1). Фундаменталната разлика е в това, че денят ти не започва и не завършва със „селфи“, а отразява и издига думите на псалмиста Давид: „Господи, колко е величествено името Ти по цялата земя!“

В първите два стиха на Псалом 8 виждаме ясно изявена Божията титла: Суверен, Създател, Вседържител на всемира, всевластен Господар и Всемогъщ Спасител. И точно в този момент нека да забележим реакцията на Давид. Той не гледа на себе си като център на внимание, а поставя Бог като Единствения, който трябва да привлича внимание. В този текст виждаме как царят на Израил говори на Царя на вселената и поставя себе си под авторитета и ръководството на Бога. Той съзнава, че в тази Божия титла се съдържа всяко добро, всичко що е благо, милостиво и любящо.

В Лука 9 глава сме свидетели на поръчение от Бога към всички хора. Гласът от Платината на преображението не казва: „Този е Моят възлюбен Син, хвалете Го!“, а казва: „Този е Моят възлюбен Син, слушайте Него!“ (Лука 9:35). Мнозина днес смятат, че причината да слушаме проповед е защото първо сме Му отдали хвала и прослава с няколко песни в началото на богослужението. Напротив, причината да имаме повод за хвала и каквото и да било изказ на прослава към Бога е това, че първо сме чули какво Той има да ни каже. Неговото слово е отговорило на всичките ни въпроси и ни е предизвикало да Го познаваме с ум и сърце, и по този начин да Му отдадем слава. „Онова, което препълва сърцето, говорят и устата“ (Мат. 12:34).

Псалом 8

Йехова, Господи наш, колко е превъзходно
Твоето име по цялата земя!
Ти си поставил славата Си над небесата.
От устата на младенците и кърмачетата
пригответил си хвала да засрамиш противниците
Си, за да накараш да млъкне врагът и отмъстителят.
Когато гледам Твоите небеса, делото на Твоите пръсти, луната и звездите, които
Ти си отредил, си казвам: Какво е човек, за да го помниш?
Или човешки син, за да го посещаваши?
А Ти си го направил само малко по-нископоставен
от ангелите и със слава и чест си го увенчал.
Поставил си го господар над делата на ръцете Си.
Всичко си подчинил под краката му –
всичките овце и говеда, още и животните на полето,
въздушните птици, морските риби и всичко, което минава през морските пътища.
Йехова, Господи наш, колко е превъзходно
Твоето име по цялата земя!

Тук, в този Осми псалом, Бог ни сваля от високия престол, на който сме се самоиздигнали, и ни кара да разберем за пореден път, че всичко започва с Бога, а не с човека. Реформаторът Калвин казва: „Човек никога не разбира напълно себе си, освен ако първо не погледне към Бога.“

Ние, българите, сме странни хора. Не обичаме да сме под авторитета на някого. Не обичаме американците, англичаните са ни доста странни, руснаците също не ги тачим много. Имаме проблем с това, да кажем на някого „Ваше височество“. Преди време чух проповедник да казва, че би желал да отиде на богослужение с английската кралица и да я чуе тя да прочете точно този псалом. Представете си за момент, да бъдем водени в ответния прочит от кралицата и тя да произнесе точно тези думи: „Господи, Боже наш, колко е величествено името Ти

по цялата земя!“ Тъкмо това намираме в този псалом. Един цар посочва друг Цар – като върховен и Цар на всичките царе.

Скъпи приятелю, този псалом трябва да бъде предизвикателство за теб, за да прецениш защо си тук! Какво е твое отношение към Негово Величество? Какъв е начинът, по който се събираме пред Неговия благодатен престол, в деня, в който Той ни е отредил? Трябва да стигнеш до осъзнаването, че идваш да се поклониш, като отдадеш слава и като признаеш, че си се провалил в това досега. Показал си слабост и не си разбрал главното предназначение на човека, а именно „да прославя Бога и пълноценно да се радвам в присъствието Му, завинаги“ (Уестминстърска изповед на вярата, Подробен катехизис, въпрос 1).

Скъпи братко и сестро, ако в началото на този Псалом 8 ти е изяснено, че липсва нещо в твое отношение към нашия чудесен Господ, ако си бил поправен и наставен от Неговото слово, то самото те насърчава да започнеш отначало, да отвориш нова страница и да кажеш: „От днес ще живея за Бога. Ще спра да живея за мнението на обществото, а ще последвам примера на Давид и ще казвам в началото на деня и края на деня: „Йехова, Господи наш, колко е превъзходно Твоето име по цялата земя!“ (1,9 ст.).

През този октомври си спомняме отново как преди повече от 500 години реформаторите са възприемали доста сериозно въпроса за отношението им към Бога. Тяхната главна цел се е изразявала в латинската фраза: *Soli Deo Gloria*: „Само на Бога да бъде слава!“ Тези хора твърде малко са се вълнували какво ще кажат другите, но най-много – какво ще каже Бог за тях. Когато честваме за поредна година деня на Реформацията, трябва да си напомним, че Господ Исус ни е призовал да бъдем хора, които гледат по различен начин на отношението към Неговата слава и смирено да се поклоним, казвайки: „Ние сме безполезни слуги, извършихме само това, което бяхме длъжни да извършим“ (Лука 17:10). ▢

Илия И. Маринов е роден през 1990 г. в Русе. През 2019 г. е ръкоположен за проповедник в Съюза на евангелските съборни църкви в България. Завършва бакалавърска степен в Международния библейски институт в Бърджъс Хил, Англия. Продължава обучението си във Великотърновския университет със специалност „Богословие“. Влияние в живота и убежденията му имат хора като Робърт Ч. Спроул, Джеймс Монтгомъри Бойс и благовестителя Джордж Уитфийлд. Служи в местното църковно общество в Русе от създаването му през 2018 г. Женен, с едно дете.

Проповедта е изнесена в Господния ден на 26 септември 2021 г. в Евангелско съборно общество (Русе). ▢

Защо не можем?

п-р Ламбри Мишков

Наблюдавате някоя красива, с преживяване създадена картина и неволно се запитвате: „Защо не мога и аз да рисувам?“ Напушате концертната зала с отлични впечатления, в душата ви още звучи небесната музика и като че ли ви е страх да се запитате: *Защо не мога и аз да свиря така вдъхновено?*

Затваряте последната страница на животописа на някой знаменит характер и ви се ще да бъдете като него – и ето същият тревожен въпрос проблясва: *Защо не мога да успея като него?*

В сърцето на този въпрос, който болезнено чопли съзнанието на човека, е скътана една всемирна общочовешка истина, която е получила най-задоволително осветление от Исуса Христа.

Това се случва веднага след Преображението. Заедно с тримата си ученици Христос слиза от планинския връх. На малката полянка, народът е обиколил няколко от Неговите ученици. Всички с голямо любопитство наблюдават какво ще се случи – един баща довел нещастния си син, епилептик, очаква да бъде излекуван от учениците. Те полагат всички усилия за да помогнат на страдащия, но всичко е напразно.

Страшно разочарование! Никога не са предполагали, че биха се изложили толкова много. Даже секундите изглеждат като цели векове. В един миг, като от ясно небе един от тълпата се провиква: *Ето, Учителят идва!*

Бащата grabва сина си и със светкавична бързина се намира пред величествената фигура на Спасителя. *Доведох го при Твоите ученици, но те не можах да му помогнат* – разказва нещастният баща.

Христос отговаря благосклонно на новия прилив на вяра у бащата и се оттегля с учениците си в гората. Сега откъснати от шумната тълпа, учениците питат Небесния лекар: *Защо не можахме?* Мигновено последва отговор: *Поради вашето маловерие.*

Ето тайното разковниче, което отключва лабиринта на живота. *Вие се опитахте*, обяснява Исус Христос, *да извършите благородно дело. Прекрасно! Вашият неуспех се дължи на това, че се опитахте да преместите със собствени сили една огромна планина, без да подирите Моето съдействие. Не успяхте, защото Ме изолирахте от живота си.*

Когато човек се опита да премахне непреодолимите препятствия, които пресичат пътя му, без

съдействието на Бога, трудът му е осъден на неуспех. Когато душата се опита, без съдействието на Бога, да създаде благородни чувства и мисли, тя е осъдена на неуспех. Когато сърцето, този нестихващ източник на злоба, се опита да стане извор на красиви деяния, без Бога, със сигурност делото е осъдено на неуспех. Когато световните водачи сегнат на масата на преговори за да положат основите на новия свят, ако и този път светлината на Небесната философия бъде изтласкана навън, грандиозното дело ще бъде осъдено на неуспех.

Когато разгърнем окървавените страници на човешката история се запитваме: *Защо не можахме да спасим човечеството от кървавите потоци? Защо не можахме да създадем справедливи мирни договори? Защо не можахме, ние хората, да живеем като братя? Защо не можахме да впрегнем природните блага за създаването на светъл, радостен живот?*

Защото – отговаря живият Христос – *вие се опитахте без Моето съдействие да създадете нов свят и не успяхте.*

Без вдъхновеното влияние на Небесната любов, немислимо е да се създадат нови хора, нов свят. ▢

Плътта – пречка за християнския характер

ЗА ВАС, ЖЕНИ

Цвете Куличева

Като християни ние трябва непрестанно да израстваме в духовния си живот: във вяра, в любов, в чистота, в служение, в посвещение, в святост. Какво е святостта? Святостта е да приличаме на Исус.

Вече разгледахме доста черти на христоподобния характер. Необходимо е с постоянство да ги култивираме у себе си. Сатана постоянно и всячески се противопоставя на нашето осветление, пречейки ни да усъвършенстваме християнския си характер. Животът ни е непрестанна борба с нашето плътско естество, със стария човек – стария Адам, старата Ева. Борба да не бъдем християни само по име, у които липсва осветление и у които се проявяват делата на плътта. „Плътта желае силно противното на Духа, а Духът – противното на плътта, понеже те се противят едно на друго“ (Гал. 5:17).

Ние някак си правим разлика между греховете. Делим ги на големи и малки. Пазим се от прелюбодейството, убийството и кражбата, но подценяваме редица други грехове като „раздор, завист, гняв, партизанства, одумвания, шушукания, големеене, безредици“ (II Кор. 12:20). Именно това обаче са делата на неновородения, на непроменения човек. А Божието слово ни съветва: „Нека очистим себе си от всяка плътска и духовна нечистота, като се усъвършенстваме в святост със страх от Бога“ (II Кор. 7:1).

Отхвърлянето на делата на плътта е пътят на освещаването, когато у нас се изработва христоподобен характер.

Като жени ние сме склонни да проявяваме повече одумване. Това означава да говорим лоши неща по адрес на други хора. Одумването е сходно с клоката – тоест разпространяването на недоброжелателен, злонамерен слух за някого, като често пъти това са неточни и измислени сведения. Който разпространява клюки е *шепотник*, *клеветник* (вж. Рим. 1:30).

Това включва отправяне на лъжливи обвинения с цел оклеветяване. Още от Синайската

планина Бог ни го е забранил: „Да не разнасяш лъжлив слух!“ (Изх. 23:1).

В основата на такъв вид дела обикновено стои завистта. Тя също е плод на плътта. Сред делата на плътта се включват също така злобата, лукавството, лицемерието. Апостол Петър съветва да отхвърляме „всяка злоба, всяко лукавство, лицемерие, завист и всяко одумване“ (I Пет. 2:1).

Който сее за плътта си,
от плътта си ще пожъне тление,
а който сее за Духа,
от Духа ще пожъне вечен живот.

Галатяни 6:8

Друг плод на плътта е *големеенето*: тогава, когато си придаваме важност, когато проявяваме надменност, високомерие, горделивост. Тези неща са противоположни на смиреннието. Съветът на Божието слово е следният: „Нека всеки със смиреномъдрие смята другия по-горен от себе си“ (Фил. 2:3). Всичко, което имаме и което сме, е дар от Бога. Пророк Исаия (64:8) пише, че ние сме глината, а Бог е грънчарят. Ние сме инструменти, които Той е създал, за да си служи с тях. Дали секирата ще се големее пред онзи, който я е изработил и който сече с нея? Дали трионът ще се възвеличава пред този, който го движи (вж. Исаия 10:15).

Като ни провокира да се големеем, Сатана цели да попречи на смиреннието. Така отнема от нас поредната черта на христоподобния характер.

Партизанството е егоистичната, теснопартийна съпротива с цел лични облаги. То сее раздори и разцепления. Нарушава единомислието и мира както в семейството, така и в църквата. Затова Божието слово ни предупреждава: „Не правете нищо от съперничество или от тщеславие“ (Фил. 2:3).

Резултатите от партизанството и съперничеството са безредици и бъркотии: нарушаване на реда, на спокойствието; провокиране на безпорядък и беззаконие.

Всички тези плодове на плътта най-често са резултат на завист, злоба, егоизъм. А оттук също така следват и останалите отрицателни плодове: вражди, раздори, разцепления. „Където има завист и свадливост, там има бъркотия и всякакво лошо нещо“ (Яков 3:16). По същата причина ап. Павел ни съветва: „Всякакво огорчение, ярост, гняв, вик и хула, заедно с всяка злоба да се махнат от вас“ (Ефес. 4:31).

Колко много дела на плътта! Виждаме, че като допуснем едно, то влачи след себе си и други. Но нито едно от тях не е за подценяване, макар понякога да ни се струват незначителни и дребни. Целта на Сатана е да ни приспи, да намали нашето противопоставяне и така неусетно да ги вмъкне в живота ни, възпирайки освещаването ни. По този начин ние ставаме безплодни. Затова Божието слово ни съветва: „Умъртвете природните си части, които действат за земята“ (Кол. 3:5). От нас се очаква все повече и повече да събличаме стария човек с неговото старо естество и да обличаме новия, който да расте по образа на Бога, с духовно естество, което се противопоставя на плътта (вж. Ефес. 4:22-24).

Ап. Павел пояснява: „Които са Исус Христови, разпънали са плътта заедно със страстите и похотите ѝ“ (Гал. 5:24), а малко преди това в същата глава предупреждава категорично, че онези, които вършат делата на плътта, няма да наследят Божието царство (21 ст.). За тази борба на друго място Павел ни съветва: „Облечете се в Божието всеоръжие, за да можете да устоите срещу хитростите на дявола“ (Ефес. 6:11).

Нашата сила е от Бога. Той ще ни укрепва, ще ни помага в борбата против плътта и Сатана и ще изработва у нас христоподобен характер.

Нека не забравяме това! ▢

Дарбата за говорене на непознати езици

п-р Владимир Железов

следва от бр. 7 и 9/2021

III част

Предвид голямото внимание, което апостол Павел обръща на дарбата говорене на непознати езици в своето Послание към коринтяните, вероятно бихме могли да предположим, че и останалите древни църковни писания са също така богати на разяснения и описания на тези проявления на Светия Дух. Истината е, че писаното по темата в богословски и исторически документи е доста оскъдно, като основните и по-изчерпателни описания на тази духовна дарба в живота на Църквата се срещат главно през първите четири века. Днешните църковни общности, които практикуват глосолалия¹, обикновено настояват, че това е дарба, която се е срещала често и се е проявявала постоянно в историята на Църквата, но в действителност не е точно така. Ап. Павел, който описва най-подробно смисъла и целта на тази дарба за Църквата, въпреки че посочва нейната полезност, когато се използва по правилния начин, не оставя в нас впечатлението, че тя е основополагаща за духовния живот и крайно необходима за християните.

При все това, дори и днес има християни, които смятат, че тя е единственото библиейско доказателство за кръщение със Светия Дух. Апостолът обаче вижда опасността от превъзнасянето на духовните дарби, и по-конкретно на говоренето на езици, и показва на коринтските християни един по-превъзходен път – любовта.

Този подход се наблюдава и при апостолските мъже², църковните Отци и писателите след него. Те говорят учудващо малко за практикуването на духовни дарби и глосолалия, но за сметка на това наблягат на стремежа за морално усъвършенстване и богоуподобяване. Все пак имаме доста сведения за практикуването на духовните дарби през първите векове и откъслечни случаи през по-късните. В тази поредица проследяваме накратко някои свидетелства за това, започвайки от ранната християнска литература.

ДАРБАТА ГОВОРЕНЕ НА ЕЗИЦИ ПРЕЗ I-IV ВЕК

Деяния на апостолите и Първото послание на ап. Павел до коринтяните са най-ранните новозаветни документи, които съдържат свидетелства за практикуване на дарбата говорене на непознати езици в ранната Църква. Без съмнение тази духовна дарба е била не само началното знамение, което е отбелязало раждането на Христовата Църква, но и важна част от богослужението ѝ след това (вж. I Кор. 14:26-27). Въпреки широкото разпространение на глосолалия в Църквата, в Коринт очевидно тя не се разбира и практикува правилно, което налага ап. Павел да предупреди християните там, че надценяването ѝ може да доведе до разделение в църквата (вж. I Кор. 12:7-25). Някои смятат, че дарбата говорене на езици постепенно изчезва след I век и че след смъртта на апостолите тези, които я практикуват, са главно еретиците, но това не отговаря на истината.

Разбира се, през цялата църковна история изникват различни екстатични секти, които практикуват глосолалия. В първите

векове такива са гностиците и монотанстите. Особено при гностиците говорене на неразбираем език, който се нуждае от превод, е често срещано явление. В Църквата, имаме данни, че тази духовна дарба се е проявявала поне до IV-V век. За това свидетелстват пряко и непряко Отци, учители на Църквата и писатели като св. Юстин Мъченик, св. Ириней Лионски, Тертулиан, Климент Александрийски, Новациан, св. Амвросий Медиолански, бл. Августин Ипонски и др. Като погледнем, обаче, наличните свидетелства, наистина можем да видим една тенденция за намаляване на честотата на проявяване на духовните дарби в Църквата. Ориген (†254 г.) например заявява, че по негово време само неколцина са имали такива свръхестествени знаци за Божието присъствие в живота си: „Освен това Светият Дух даваше знаци за Своето присъствие в началото на Христовото служение, и след Неговото възнесение все още го правеше; но от онова време тези знамения са намалели, въпреки че все още има белези на Неговото присъствие в неколцина, чиито души са били пречистени от благовестието, и чиито действия са направлявани от Неговото влияние“ (Против Целз, 8 гл.).

Учението на дванадесетте апостоли (или Дидаци), което някои датират към 80-100 г., а други – към 120-160 г. сл. Хр., ни дава свидетелство, че в древната Църква към края на апостолския период са обикаляли пътуващи пророци и учители. Те са давали „послания от Духа“ (11:8). Не е ясно дали са изговаряли послания на непознати езици и са ги тълкували, но е сигурно, че чрез тях са се проявявали духовни дарби.

Ранният християнски апологет св. Юстин Мъченик (†165 г.) дава ясно свидетелство, че по негово време чрез много християни действат дарбите на изцеление, изгонване на нечисти духове и пророчество. В съчинението *Разговор с Трифон Юдеина* Юстин пише: „Сега е възможно да видиш между нас жени и мъже, които притежават дарби на Светия Дух“ (88 гл.), и: „Пророческите дарби остават с нас дори в настоящото време“ (82 гл.). Тези думи вероятно свидетелстват за наличието на дарбата говорене на непознати езици.

Тертулиан (160-225 г.), един от най-значимите латински апологети на II-III век, потвърждава действието на различни духовни дарби в гр. Картаген, където е презвитер. Той казва за себе си в полемичното си произведение *Против Маркион*, че тълкува езици, което означава, че дарбата говорене на езици се е проявявала по негово време: „когато му се е случвало да тълкува езици [...] Тези знаци (за духовни дарби) се проявяват от моя страна без никаква трудност“ (5 кн., 8 гл.).

Напълно ясно е, че поне до средата на трети век чудотворните дарове на Светия Дух все още са действали свободно чрез християните. В писанията на апостолските мъже, на църковните писатели и Отците на Църквата в първите три века, не намираме дори и намек, че те очакват чудотворните дарби (в това число и говоренето на езици) да престанат със смъртта на апостолите или завършването на новозаветния канон, нито пък да намалееят и да изчезнат скоро след това. По-късно,

вероятно поради лъжливите пророчества и имитации на духовни дарби от еретиците, въпреки че в Църквата продължават да се проявяват харизми на Светия Дух, отношението към духовните феномени постепенно става отрицателно.

Св. Августин; худ.: Филип дьо Шампен, ок. 1645 г.
/ източник: Wikimedia

През четвърти век, а и след това, свидетелствата за проявяване на дарбата говорене на езици стават все по-неопределени. Тя започва да се споменава основно в екзегетични творби – тълкувания на новозаветните свещени текстове. Най-плодовитият западен църковен отец Августин Ипонски (354-430 г.), тълкува по уникален начин преживяването на Христовите ученици на Петдесетница: „Като главно и най-необходимо знамение за Неговото идване (на Светия Дух; б.а.) върху тези, които са повярвали, им се даде това, че всеки един от тях проговори на езиците на всички народи, което означава, че единството на Вселенската Църква ще обхване всички народи и по такъв начин Църквата ще говори на всички езици“ (*Божият град*, 18 кн., 49 гл.).

Августин приравнява духовната дарба говорене на езици с естественото говорене на родния за всеки член на Църквата език: Църквата е тялото на Христос, ти си част от това тяло, затова, тъй като си част от тялото, което говори на всички езици, вярвай, че ти също говориш на всички езици (*Лекции върху Евангелието от Йоан*, 32 гл., 7 абзац). Разбирането на Августин изключва последваща изява на тази духовна дарба. За него е важно пророческото значение на знаменията на Петдесетница, затова бъдещо проявление на глосолалия за него нито е необходимо, нито има смисъл, дори и като свидетелство за присъствието на Светия Дух:

¹ Букв., *говорене на непознати езици*. Понятието се отнася не само до благодатната дарба на Светия Дух, а и до всяко спонтанно говорене на език, който говорещият не е учил и не разбира. Такива феномени се срещат в някои мюсюлмански секти; както и в спиритизма и в различни африкански култове, чиито шамани се стремят да бъдат обладани от дух и говорят в състояние на екстаз. Б.а.

² *Апостолски мъже* е прието да се наричат преките ученици на апостолите. Б.а.

„Кой очаква в наши дни тези, върху които се полагат ръце, за да получат Светия Дух, да започнат незабавно да говорят на езици? Но става ясно, че невидимо и неусетно, поради свръзката на мира, божествената любов е вдъхната в сърцата им, така че те могат да кажат: „Божията любов е излята напълно в нашите сърца, чрез Светия Дух, който ни е даден.“ Риторичният му въпрос показва, че по негово време Църквата вече не очаква при миропомазването вярващите да говорят на непознати езици.

Видният константинополски епископ св.

Йоан Златоуст (347–407 г.), също заявява в коментар върху Първото послание към коринтяните (Беседа 29), че по негово време духовните дарби вече са престанали да се проявяват. Явно през IV–V в. е имало тенденции (вероятно монотанистски) да се приравнява приемането на Светия Дух с говорене на езици, поради което Августин пише: „При полагането на ръце днес, за да получат хората Светия Дух, трябва ли да очакваме те да проговорят на езици? Или, когато полагаме ръце на тези духовни бебета, гледа ли всеки от вас, за да види дали те

ще проговорят на езици, и когато види, че те не говорят на езици, всеки от вас ли е с толкова погрешно мислене, че да каже: „Тези не са приели Светия Дух, защото ако са Го приели, те щяха да говорят на езици, както беше случаят в онези времена“? И тогава, ако свидетелството за присъствието на Светия Дух не се дава днес чрез тези чудеса, чрез какво се дава, по какво всеки ще разбере, че е получил Светия Дух? Нека изпита своето сърце. Ако обича своя брат, Божият Дух обитава в него“ (Лекции върху Евангелието от Йоан, 32 гл., 7 абзац). ▢

ПРЕЗ ТОЗИ МЕСЕЦ

Четвъртият вселенски събор 451 година, Халкидон

превод с допълнения: п-р Данаил Игнатов

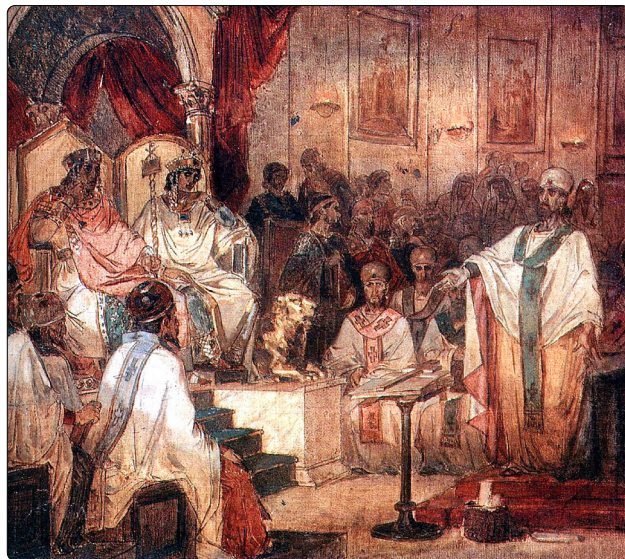
През този октомври се отбелязват 1570 години от провеждането на Четвъртия вселенски събор на Църквата. С него се довежда до край работата по редакцията на основните положения в Изповедта на християнската вяра, които се възприемат и днес от Римокатолическата, от Източно-православната и от традиционните протестантски църкви. Петият и Шестият¹ вселенски събори имат роля за изясняване на някои въпроси, свързани с тези основни положения. А съборите, познати от църковната история като Седми и Осми, вече не представят единното мнение на тези три основни разклонения на Църквата. Тук, разбира се, трябва да отбележим, че през първото хилядолетие след Христос, след Четвъртия вселенски събор, някои църкви се отделят от общение и нарушават целостта на видимата Вселенска Църква. Църкви като Арменската, Коптската (в Египет), Якобитската (в Сирия) и някои други не приемат определени основни положения на Четвъртия събор, но въпреки това устояват ревностно своята християнска идентичност.²

Необходимостта от свикването на Четвъртия вселенски събор се налага поради възникнали спорове между епископи, които са под влияние на школата в Антиохия в Сирия, и такива от школата в Александрия, привърженици на Кирил Александрийски, във връзка с разбирането за единство между божествената и човешката природа у Христос, известни в историята като втора христологична криза.³ Трябва да се напомни, че тези проблеми вече са предизвикали свикването на Третия вселенски събор в Ефес през 431 г. Тогава Съборът е постановил: *Словото присъедини в Своя ипостас одушевена плът с разумна душа; от двете естества Той стана един единствен Христос. Мария е Богородица*. Но превратни тълкувания на решенията на Третия събор повдигат нови въннения и спорове. В тях изпъква човешкото честолубие и недостатъчна зрялост у някои духовници. Те се дължат и на все още недостатъчната прецизност в употребата на понятия като естество (природа) и лице (ипостас). Спорните въпроси и груби взаимни обвинения биват отнесени до римския папа Лъв (Леон) I. Папата отговаря с послание до Константинополския архиепископ Флавиан, известно като *Том на Флавиан*.

По това време в Константинопол императорският трон заема Теодосий II. През лятото на 449 г. той свиква в Ефес събор, с който се надява да се постигне помирение между враждуващите страни. Папа Лъв изпраща свои легати. Събират се около 130 епископи.

Съборът е председателстван авторитарно от Диоскор Александрийски. Той отнема правото на участие на папските пратеници и на тези, които не споделят неговите разбирания. Между тях е и Флавиан. Сесиите на този събор преминават с бурни спречквания и прояви на насилие, при които Флавиан е ранен. Освен това той е лишен от своя сан и изпратен на заточение. Когато папата научава това, определя събора като „разбойнически“ и неговите решения остават нелегитимни.

Скоро след това император Теодосий II умира и управлението на империята се поема от сестра му Пулхерия и нейния съпруг, сенатора Марсиан, който се издига на императорския трон. Пулхерия и Марсиан държат на авторитета на папа Лъв I и откликват на неговото настояване да се свика нов събор. След известни колебания за мястото, където трябва да се проведе, Марсиан го организира на югоизточния бряг на Босфора, в Халкидон (днес квартал на Истанбул: Кагъ къой).

Съборът в Халкидон; худ.: Василий Суриков, 1876 г.
/ източник: Wikiart

На 8 октомври 451 г. в църквата „Св. Ефемия“ се събират повече от триста епископи и прима римски легати. Редът се поддържа от деветнайсет императорски комисари. Според разпореждането на папата, на Диоскор Александрийски е отнето правото на заседател, а вместо това е поставен в качеството на обвиняем и виновен за развоя на събитията в Ефес през 449 г.

В хода на разискванията се прочитат последователно решенията на предишните вселенски събори – в Никея (325 г.) и Константинопол (381 г.), и след това – две писма на Кирил Александрийски и посланието на папа Лъв до Флавиан. Събранието на епископите намира в тях единство и в множеството се чуват въодушевени гласове: „Ето вярата на Отците, ето вярата на апостолите!

Всички ние вярваме така... Петър е говорил чрез Лъв! Кирил е говорил по същия начин... Лъв и Кирил учат едно и също...“

На 25 октомври, на тържествено заключително заседание на Събора, в присъствието на императора и на императрицата, се прочита заключителният текст на Изповед на вяра. Може да се каже, че този текст е забележително постижение на християнската мисъл в Църквата:

Вярваме в един и същи Син, нашият Господ Исус Христос, съвършен относно божествеността и съвършен относно човешкостта, истински Бог и истински човек (с тяло и разумна душа), единосъщ на Отца според божествеността, единосъщ на нас според човешкото естество, подобен на нас във всичко, освен в грех, роден от Отца преди всички векове според божествеността и от Дева Мария, майка Божия, в последните времена за нашето спасение; един и същи Христос, Синът, Господ, Единородният, открит в две естества – без сливане, без промяна, без разделяне, без отделяне.

Защото разликата в естествата не е заличена от единението, много повече, качествата на всяко естество са съхранени и благоприятстват за образуването на един и същи просопон (лице) и един и същи ипостас (лице).

На този събор, още на 19 октомври, в отсъствието на римските легати и на имперските комисари, епископите гласуват правило, което признава привилегиите на папата на престола „в стария Рим“, но така също и равни привилегии на епископския престол „в Новия Рим“, Константинопол, където пребивават императорът и Сенатът. Така се разширява юрисдикцията на константинополския архиепископ (патриарх) на териториите на Понт, Азия и Тракия. В Рим не приемат веднага това решение, а едва две години по-късно, и то под условие *sola fidei causa*.

Това различие по никакъв начин не обезценява постижението на Четвъртия вселенски събор в усъвършенстване изповедта на вяра на по-голяма част от християнския свят за векове напред. ▢

¹ Д. Игнатов, *Шести вселенски събор* (Зорница, 11/2020).

² Вл. Железов, *Египет – вяра и мъченичество* (Зорница, 05/ 2021).

³ Първата христологична криза намира отговор със свикването на Първия и Втория вселенски събори, които утвърждават, че Исус Христос, като Божий Син е единосъщен и предвечен като Бог Отец. След Втория събор Църквата изповядва „Един Бог в три лица (ипостаси) – Бог Отец, Бог Син и Бог Свети Дух“.

Към Христос искам да ви водя, към истинския извор на спасение

490 години от смъртта на Улрих Цвингли

превод с допълнения: п-р Данаил Игнатов

Реформацията в Швейцария започва да се проявява почти веднага и успоредно със събитията, които следват подвига на Лутер с обявяването на неговите 95 тезиса във Витенберг. Това става през 1519-1520 г. в Швейцария, под водачеството на един католически свещеник на име Улрих Цвингли.

Улрих Цвингли е роден в семейството на фермер с подobaващо обществено влияние. Баща му заема и административна длъжност като магистрат в малкото планинско селище Вилдхаус. Той иска синът му да получи добро образование. Най-напред го изпраща на училище в Базел и Берн, а след това в прочутия университет на Виена.

През 1506 г. Цвингли получава степен магистър на хуманитарните науки и скоро е назначен все още като католически свещеник в Гларус, в съседен кантон на Цюрих. Там служи в продължение на десет години. През 1516 г. се премества да служи в Айнзиделн, където се намира манастир с параклис със статуята на т.н. „примигваща Магона“, считана за чудотворна. Хората идват на тълпи на поклонение, което възмуцава дълбоко Цвингли. Виждайки в това поредната проява на идолопоклонство, той започва да проповядва на поклонниците, че поклонението на образи и светци е грех. Тези проповеди предизвикват силно обществено възмущение. За поведението на Цвингли се докладва в Рим и римският легат се разпорежда да се запуши устата на Цвингли, като му се предложи повишение в длъжност. Той обаче отказва. Но когато получава покана от Градския съвет на Цюрих да започне пасторска работа там, приема това предложение с радост. Цвингли пристига в града на 27 декември 1518 г. и веднага е приет от катедралния съвет с подobaващо уважение.

След като приема условията на служението, което му се предлага, той излага пред съвета своите намерения да проповядва цялото Евангелие: „Историята на Исус е била толкова дълго скрита от погледа на хората. Моята цел е да излагам цялото Евангелие [...], като прониквам в цялата му дълбочина, сравнявайки текст с текст, и като издигам искрена и нарастваща молитва да ми бъде позволено да открия какъв е умът на Светия Дух. Това е за слава на Бога, за възхвала на Неговия единствен Син, за спасение на душите и за тяхното наставяне в истинската вяра, на което искам да посветя моето служение.“ Езикът, с който Цвингли си служи, е нов и свеж и прави дълбоко впечатление на съвета, но не всички го възприемат с одобрение. Чуват се гласове, че този метод на проповядване е прекалено нов и може да доведе до неконтролируеми нововъведения. На това Цвингли възразява, като напомня, че този начин на проповядване е бил присъщ на свети Йоан Златоуст в неговите проповеди върху Евангелието на Матей и на Свети Августин в проповедите му върху Евангелието на Йоан. В края на краищата, след известни спорове, съветът назначава Цвингли на длъжността, за която е бил поканен.

Битката край Капел и смъртта на Улрих Цвингли на 11.10.1531 г.; худ.: Карл Яуслин, 1885 г.
/ източник: zuab.com

На следващата страница: **Улрих Цвингли**; худ. Георг Остервалд
/ източник: Wikimedia

В събота, 1 януари 1519 г., на 35-ия си рожден ден, Цвингли застава на амвона на една от църквите в Цюрих. Първите му думи към многобройното събрание са: „Към Христос – към Него искам да ви водя, към Христос, истинския извор на спасение.“ Веднага в следващия неделен ден той отваря Библията, която години наред е била заключена, и започва да чете от Евангелието на Матей. Наред с изложението на основните истини за идването на Божия Син като Спасител, той призовава слушателите към покаяние и отхвърляне на всички прегрешения. Същевременно в проповедта си вмъква определени социални и политически елементи, като изобличава влечението към лукс, екстравагантното обличане, несправедливото отношение към бедните, безделието и наемническата служба в армията. Фокусът на проповедта му обаче винаги е в пълното упование на Бога. Слушателите усещат, че той самият черпи своята сила и радост в Бога.

Когато в Цюрих пристига продавач на индулгенции (подобен на Тетцел във Витенберг) на име Бернхард Самсон, Цвингли започва енергично да проповядва против тази търговия с вярата на хората и успява да убеди градската администрация да прокуди Самсон извън пределите на кантона. Епископът на Констанц поставя искане пред Градския съвет да осъди и санкционира Цвингли. В отговор той убеждава кмета и членовете на Градския съвет да организират публичен диспут. Датата на диспута е определена за 23 януари 1523 г. За да

изложи ясно своите виждания, Цвингли съставя списък от 67 тезиса.

На уречената дата диспутът се провежда в присъствието на огромно множество. Цвингли води полемиката със завладяваща убедителност, основана на библейските текстове. Подобни диспути се уреждат още два пъти след това, което спечелва окончателно преобладаващия състав на Градския съвет в Цюрих. Съветът дава на Цвингли право да разпространява идеите си свободно в града и околностите. Освен това се отменя католическата меса, премахват се изобразенията – обект на поклонение, погребенията и кръщенията стават безплатни. Реформите засягат дълбоко и икономическите интереси на католическото духовенство. По съвета на Цвингли градската управа задължава манастирите да предоставят по-голямата част от приходите си за нуждите на образованието и издръжката на учители и професори. Тези решения и промени са приети почти веднага в Базел, Берн и други немско говорещи кантони.

Изплашени от нарастващото разпространение на реформаторското влияние, градските управи на някои от кантоните, които остават верни на Рим, подготвят ответни военни действия. За известно време такива не се водят реално и през 1529 г. дори се подписва т.нар. Мирен договор от Капел. В него се заявява че Божието слово и вярата не могат да бъдат повод за насилие и че всяка от двете страни трябва да бъде »

» свободна да спазва религиозните си убеждения така, както счита за правилно, а всяка автономна територия трябва да приеме начин на служене според убежденията на мнозинството от нейното население. Въпреки това напрежението между враждуващите страни нараства и военният сблъсък става неизбежен. Цюрих внезапно е нападен и превзет от прокатолическите сили, наброяващи около 8000 души. В отговор реформаторските сили събират малка армия от 2700 души, за да отговорят на това поражение. Цвингли участва във военните действия като капелан и пада убит на 11 октомври 1531 г. именно край град Капел. Победата над протестантите обаче не довежда до коренна промяна в териториалното разположение на привържениците на Реформацията и тези на Рим. В Капел се подписва втори мирен договор, който на практика утвърждава установения вече принцип от първия договор.

Един от сътрудниците на Цвингли на име Йохан Хайнрих Булингер свиква събор на всички реформирани кантони в Швейцария, на който се приема първата *Швейцарска* (или *Хелветска*) *изповед на вяра*.

ДОКТРИНАЛНИТЕ ПОЗИЦИИ НА ЦВИНГЛИ В 67 ТЕЗИСА ОТ 1523 Г.

Основните си доктринални позиции Цвингли развива, по подобие на Лутер, в 67 тезиса, които не само излага на диспута на през 1523 г., но и върху които проповядва последователно в серия от проповеди. В първите шестнайсет той разглежда авторитета на Свещеното писание, който произлиза от абсолютния авторитет на Исус Христос в Църквата. На първо място, тук се оказва отпор на твърдението, че църковната институция е решаващата инстанция, която санкционира Свещеното писание. Такава претенция се окачествява като грях: „Всеки, който твърди, че Евангелието е невалидно без потвърждението на Църквата, съгрешава и се противопоставя на Бога... Следователно всеки, който приема друго учение като равностойно или по-висше от това на Евангелието, съгрешава и не разбира какво Евангелието е в своята същност. Защото Исус Христос е водач и началник, в Когото са изпълнени обещанията на Бога за всяко човешко същество. Той е вечно спасение и глава на всички вярващи, които са Негово тяло и не могат да вършат нищо без Него. Всички, които пребъдват в Него, са Божи чада и това е Църквата или общението на светиите, *Ecclesia catholica*. В нея се слуша и изучава ясно Божията воля и човекът, привлечен чрез Неговия дух, е променен в Него.“

Тезисите на Цвингли съдържат критики към онези положения в учението на Римокатолическата църква, които според Цвингли не присъстват в Писанието и са прибавени по-късно в църковната традиция. Езикът на тези критики е ясен и радикален, насочен относно конкретни въпроси.

Относно *папата* (17 чл.): Христос е единственият вечен върховен свещеник, от което следва, че онзи, който нарича себе си върховен свещеник, се противопоставя на честта и властта на Христос: „Да, такъв да се изгони!“

Относно *месата* (18-19 чл.): Поради това, че Христос се е пожертвал веднъж завинаги, Той е вечната и сигурна, и достоверна жертва за греховете на всички вярващи, от което следва, че месата не е жертвоприношение, но е възпоменание на жертвата и увереност в спасението, което Христос ни дава. Христос е единственият посредник между Бога и нас.

Относно *молитвата към светиите* (20-21 чл.): Бог желае да ни даде всички блага в Своето име, откъдето следва, че нямаме нужда от посредник, с изключение на Него. Когато се молим един за друг на земята, ние вярваме, че всички неща са ни дадени само чрез Христос.

Относно *добрите дела* (22 чл.): Христос е нашето оправдание, от което следва, че нашите дела са дотолкова добри, доколкото са извършени в Христос. Но тъй като са наши дела, те не са нито праведни, нито добри.

Цвингли трудно понася безбрачието и просветлен по този въпрос, бърза да напише цяла статия в полза на брака на свещениците. Сам той сключва брак с Ана Райнхард. Редактира съответен тезис, Относно *брака на свещениците и обетите за безбрачие* (28-30 чл.): Всичко, което Бог позволява или не забранява, е праведно, следователно бракът е позволен на всички човешки същества. Онзи, който е обещал девство (безбрачие), върши голяма глупост и детинщина спрямо себе си, от което следва, че онзи, който прави такъв обет, прави грешка относно благочестието.

Относно *властта на папата и на свещениците*. Цвингли отрича правото на папата и на свещениците да упражняват светска власт над светските владетели. Църквата е само източник на духовен авторитет, въз основа на Писанието и с действието на Светия Дух. Цвингли вярва, че съдиите, които са християни, са в състояние сами да установят стандартите на правосъдие в съответствие с божествената правда. Същевременно вярва, че видимата Църква като Божий народ може да достигне до определено равнище на благочестие под въздействието на правилно проповядваното Слово, което трябва да достигне, обхване и промени цялото общество. Може да се твърди, че Цвингли поддържа теократичен модел, но в

по-широк смисъл от този, в който духовенството има върховна административна власт.

Относно *прощението на греховете* (50-56 чл.): Само Бог единствен прощава грехове чрез Исус Христос, Своя Син, единствен наш Господ. Христос се е натоварил с всички наши грехове. Човек, който назначава дела на покаяние вместо вяра в Христовото изкупление, се отклонява от правилната доктрина и клевети Бога.

Относно *чистилището* (57-60 чл.): Истинското божествено Писание не говори нищо за чистилище след този живот. Смъртният указ се знае само от Бога. Не е осъдително човек да иска от Бога милост относно смъртта, но да се определя период от време за престой в чистилището, е дяволско внушение.

Цвингли поддържа непреклонно учението за Библията като единствен авторитет. На тази основа поддържа учението за *предопределението*, като смята, че тези, които са предопределени за погибел, може да бъдат разпознати по това, че като слушат Благовестието, го отхвърлят, и че не се покаяват за това до края на живота си.

Разгръщането на Реформацията в кантоните на Швейцария, където се говори на немски и френски език, както и във Франция, преминава през силното сближаване на позиции на нейните водачи. Църквите, които се създават под тяхното влияние в двете страни, а по-късно – в Шотландия, Нидерландия, отчасти в Англия и другаде в Европа и Америка, се обособяват в едно крило на протестантството, наречено *реформаторски* (или *реформирани*) църкви.

По този начин исторически те започват да се разграничат от *лутеранските*, по някои доктринални възгледи и по вътрешно устройство. Някои наричат това развитие „реформирана реформация“. То дава повод да се мисли, че Реформацията не е някакво застинало исторически събитие, а е процес на постоянно обновление в Църквата. Това обаче не променя основните положения на Реформацията, във всичките ѝ форми:

Спасение само по Божия благодат чрез вяра, само в Христос, само според Божието слово, само за Божия слава. □

ИЗ АРХИВА НА ЗОРНИЦА
октомври 1941 г.

Бомби и библии

Ежедневната преса съобщава, че едно голямо американско сдружение е отправило телеграма до Сталин, в която изяснява желание да изпрати в Русия няколко хиляди Библии. Странна комбинация, биха казали някои. Докато Рузвелт праща бомби (като военна помощ) на Русия, религиозното сдружение праща Библии.

Различни коментари и критики биха могли

да се изкажат по постъпката на това американско сдружение. За нас тя е интересна със своята богата символика. Наред с бомбите на Рузвелт към Русия пътуват и хиляди Библии! Наред с ужасите на войната, разнася се и светлината на Христовото евангелие. Заедно с бомбите, които разрушават крепости, маршируват и бомбите на Христовия дух, които

разрушават крепостите на греха, на човешкия егоизъм и алчност.

Гонената и разкъсвана в Русия Библия се завръща пак, защото без нейната светлина животът е невъзможен.

Днес бомбите трещат, но бъдещето принадлежи на Библията, защото тя носи светлина, топлина и живот. □

Шалом: всякога, всякак, с всички

VII годишна среща на балкански евангелски алианси

Влади Райчинов

Последните записани думи на апостол Павел към вярващите в град Солун включват знаменателна молитва: „Сам Господ на мира да ви дава мир винаги и всякак. Господ да бъде с всички ви“ (II Сол. 3:16). Това благопожелание по впечатляващ начин показва колко важна тема е *шалом* – мирът – в представите на ранните християни. Бог е наречен „Господ на мира“ и Павел се моли именно Той да дарява мир на солунците. И след това, сякаш за да се застрахова нещичко от живота на читателите му да не остане извън обсега на това ходатайство, апостолът трикратно подчертава: *всячески, всякак, с всички ви*.

Именно върху темата за *шалом* и тъкмо в град Солун се състоя ежегодната среща на водачите на евангелски алианси от Балканския полуостров. Събитието се проведе от 29 септември до 1 октомври 2021 г.

Основната тема бе „Мир и помирение“, а говорител бе Браян Кери, служител на организацията *Peace Catalyst International*. В събитието традиционно участват водачи на национални евангелски алианси от Кипър, Турция, Гърция, Хърватска, Босна и Херцеговина, България, Черна гора, Сърбия, Албания, Косово и Северна Македония.

Като домакин на срещата, водещият п-р Георгис Калотеракус, председател на Евангелския алианс в Гърция, приветства събранието. Той напомни, че библейската концепция за *шалом* се състои от две страни: от една страна е представата за липса на взаимна агресия и отсъствие на конфликт; но успоредно с това Библията говори и за нещо далеч по-дълбоко: пълно помирение и взаимно приемане, така че да има възстановени взаимоотношения. Именно върху тази тема се фокусираха сесиите през останалите дни от конференцията.

Организатор на събранието беше генералният секретар на Европейския евангелски алианс (ЕЕА) Томас Бухер (Швейцария). Активно участие, макар и от дистанция, взе Джулия Доксат-Пърсър (Великобритания), която служи като социо-политически представител и координатор по религиозните свободи към ЕЕА.

В събранието участваха: Станиша и Виктория Сурбатович (Черна гора), Браян Кери (Босна), п-р Фотис Ромеос и п-р Георгис Калотеракус (ген. секретар и председател на евангелския алианс в Гърция), п-р Янос Пицилидес (Кипър), п-р Младен Доминич (председател на алианса в Хърватска), п-р Румен Борджиев и Влади Райчинов (България), п-р Томислав Добутович (председател на Босненския евангелски алианс), Томас Бухер (Швейцария; ген. секретар на ЕЕА), п-р Али Калканделен и п-р Бехнан Конутган (Турция). Чрез онлайн връзка на живо също така участие взеха п-р Самуил Петровски (Сърбия), п-р Фем и Беклизе Чаколи (председател на алианса в Косово), п-р Юли Дочи (председател на Албанския евангелски алианс) и Джулия Доксат-Пърсър (Великобритания; ЕЕА).

От страна на домакините участие взеха също така и членове на ръководството на

Гръцкия евангелски алианс като п-р Пантелис Сидеропулос и други. Впечатляваща лекция на терен върху историята на град Солун изнесе Виктория Калфоглу-Калотеракус (професор по история към Солунския университет „Аристотел“ и съпруга на Георгис Калотеракус).

Участие тази година не успяха да вземат: п-р Ергест Бити (ген. секретар на алианса в Албания); Саша Николинович (ген. секретар на Босненския алианс); Грета Ганева (секретар на евангелския алианс в България); Костакис Константинос (Кипър); Имир Гаши (ген. секретар на Косовския евангелски алианс); Никола Гелевски (Северна Македония); Владимир Чиймански (Черна гора); Самуил Петровски и Марияна Лазаревич (председател и ген. секретар на Сръбския евангелски алианс); Юмюл Сахин (ген. секретар на Турския евангелски алианс).

АКТУАЛНИ РАЗВИТИЯ В СТРАНИТЕ ОТ БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ

Томас Бухер повдигна темата за нарастващото разделение между Изтока и Запада на Стария континент. Конференцията отдели значително време споделяне на последните събития и тенденции във всяка страна, като акцент се поставяше както върху насърчителните развития, така и на текущи трудности и молитвени нужди. Всеки участник сподели какво се случва сред евангелските църкви и какви са актуалните молитвени нужди в собствената му страна. Едни за други водачите принасяха молитва, като бе насърчително да се чуят взаимни ходатайства от хора, чиито държави са в изострени политически взаимоотношения. Ето какви неща споделиха участниците в евангелската среща.

Черна гора е държавата с най-малко евангелски християни в цяла Европа, сподели п-р Станиша Сурбатович – черногорец, който със съпругата си Виктория (американка) се е посветил да служи в страната за изграждане на нови общности. Допреди трийсет години не е имало никакви църкви, сподели той, а сега вече съществуват шест регистрирани евангелски общности.

Все още в Черна гора няма организиран евангелски алианс, но водачите усилено работят за синхронизиране на възможностите за взаимопомощ и надцърковно сътрудничество. Помагат си едни на други, макар че все още им е трудно да постигат консенсус по някои теми.

Страната е предимно източноправославна (с две големи църкви: Черногорска и Сръбска православна църква) и новите евангелски църковни общности срещат сериозни затруднения и откритата неприязненост от страна на широката общественост. В добавка към това през последната година държавната власт на Черна гора е доста по-силно обвързана с институциите на православните църкви.

В **Кипър** алиансът на евангелските църкви не е имал почти никаква дейност допреди няколко години. Сега в състава му влизат 36 отделни църкви, които си сътрудничат добре, в силно единство. Наскоро на среща с православния архиепископ на Кипър е договорено да се раздават 60 хиляди библии в болници, училища и обществени учреждения (но все още няма развитие). Алиансът редовно публикува прес съобщения по повод различни обществено значими теми, свързани с морала. Позициите се представят с любов и библейска твърдост, издигайки Словото.

П-р Янос Пицилидес сподели, че сериозна болка в Кипър е разделението на острова между прогръцкото и протурското владение. Въпреки че официално страната е „християнска“, почти няма гръцко говорещи евангелски църковни общности. Едва шест от 36-те църкви в алианса се състоят от хора, които ползват гръцки език; останалите са с различни други етноси, включително и такива, чието богослужение е на турски и на български език.

Генералният секретар на Евангелския алианс на **Гърция** п-р Фотис Ромеос изрази молитвена нужда във връзка с предизвикателствата пред евангелските вярващи в страната: да бъдат гласове на надеждата в едно общество, което е много изнервено и уморено. Хората се противят на Благовестието и страната отчаяно се нуждае от Божието присъствие, което да повдигне погледа им отвъд видимото, към Неговата любов. От своя страна п-р Георгис Калотеракус сподели за друга част от служението им: здравна помощ. Освен с пастирска дейност той е също така и управител на гръцка болница, която се управлява и обслужва от християни. Здравното заведение разполага с 3000 легла и се обслужва от около хиляда медицински специалисти.

В **Хърватска** алиансът се състои не от цялостни деноминации, а от около църкви и парацърковни сдружения (макар че не всички са активни и все още не се познават добре).

Пастир Младен Доминич сподели притеснения, че държавните власти в страната поддържат изключително близка връзка с Католическата църква, от което страдат всички останали верски общности. През 90-те години дори е имало опит да се въведе ново законодателство, според което всички евангелски църкви с членство под 30 000 души да бъдат изхвърлени извън закона. През 1998 г. водачи на основните християнски църкви са се срещнали с премиера на страната. Пет години по-късно ситуацията е съвсем различна – до такава степен,

» че свещенослужителите дори разполагат с права да извършват официални венчавки.

В **Босна** евангелският алианс все още няма достатъчно тежест пред властите. Но въпреки това те правят постъпления, за да се чува гласът на евангелските християни по наболели етически въпроси. В разделена страна с много силно влияние на католицизма това не е лесно.

Председателят на Босненския евангелски алианс п-р Томислав Добутович сподели, че църквите в страната се нуждаят от много мъдрост и благодат, за да могат да работят заедно. Преди година и половина са имали голямо общо събрание, което е дало изключителен тласък за това, служенията на около 40 църкви да се синхронизират все по-пълноценно.

П-р Румен Борджиев и Влади Райчинов споделиха някои събития и развития в евангелския живот в **България** през последната година. За разлика от други страни (като Гърция) у нас властите не затвориха църкви дори през най-силния локдаун. Въпреки това църковните общности усетиха тежестта на дистанцията: отчуждаване, охлаждане, загуба на духовна инерция.

Бяха споделени свидетелства за българската инициатива за общи молитви и братолюбие, която се презгръща от все повече евангелски общности; за Състезанието за познаване и разбиране на Библията, отбелязало десетата си годишнина този май; за празнуването на юбилей от 150 години от превода на Библията на новобългарски език и всички съпътстващи го събития; за Фестивала на възможностите „Ела и виж“, даващ платформа за християнски сдружения да представят дейността си и др.

Беше отбелязано и участието на ОЕЦ в Националния съвет на религиозните общности в България (НСРОБ). Спомена се и подготвеният пакет с материали по инициатива на ЕЕА във връзка с провеждането на парламентарни и президентски избори (което тъкмо в условията на 2021 г. е особено актуално за България).

П-р Бехнан Конутган от **Турция** сподели как началото на 90-те години в цялата страна е имало не повече от 500 вярващи, докато днес те са най-малко 15 000 души. В неделен ден в църквите из страната се събират между шест и седем хиляди. Останалите или се боят, или просто в техния град няма църква. Ако през 90-те е имало само две-три църкви, сега те са около 150. Повечето са групи от по 20-30 души. Алиансът (който там се нарича „протестантски“, а не „евангелски“) се състои от 15 членове, които са представители на около 80% от вярващите. Само преди две седмици църквата на п-р Али Калкандерен, председател на местния алианс, е кръстила 15 души в една река. За първи път в историята на църквата им са благословени с такъв голям брой новоповярвали!

Турските църкви не се сблъскват с някои „западни“ предизвикателства (като хомосексуалност, алкохолизъм, разюздано поведение сред младежите), тъй като ислямът контролира такива тенденции. Но пък именно ислямът е големият проблем за християните. Върху плещите си неизменно чувстват духовна тежест: всепроникващ натиск, който отнема свободи.

Сериозна молитвена нужда е това, че във властта са се настанили както ислямисти, така и местни националисти. В резултат около седемдесет семейства на пастори, водачи, служители през последните години бяха принудени да напуснат страната. В момента са поставили на мушката турци

християни, които имат брак с чужденци. Срещу тях се водят съдебни дела по обвинения в „заплаха за националната сигурност“ (с кодово име „N-80“) и ако властите спечелят, тези семейства ще имат не повече от десетина дни да си опаковат багажа и да се изнесат от Турция.

П-р Юли Дочи сподели, че евангелският алианс на **Албания** планира отбелязване на 30-годишен юбилей. Миналата година са направили проучване за развитието на Божието дело през тези три десетилетия. Напоследък се наблюдава свиване на броя посетители на църковни събрания. Намалял е и броят на мисионерите в страната. От друга страна, е нараснал броят на пасторите с богословска степен, а цялостното духовно здраве на църквите е добро. През последните месеци са притеснени поради съдебно дело срещу евангелски пастир, обвинен в реч на омразата срещу LGBT групи.

ШАЛОМ – ПЛАНЪТ НА БОГА ЗА ПЪЛНОЦЕННО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

През останалите сесии на конференцията бе разгледана темата „Мир и помирение“ – актуален въпрос на фона на множество подводни течения, етнически конфликти, постмодерната разпокъсаност на съвременното общество. Каква е ролята на вярващите във всичко това?

Водещият на сесиите Браян Кери е служител в Сараево, като огромна част от дейността му е свързана с прехвърляне на мостове (между мюсюлмани и християни), преодоляване на травми, изграждане на доверие и пр. Изпратен е от организация на име „Катализатор на мира“, посветена да гради отношения и да преодолява различен вид социални разделения: етнически, културни, социално-политически и др. Първоначално организацията е фокусирана най-вече върху служение сред мюсюлмани, но с времето пренасочва вниманието си върху въпроса как църквата да разбира обществото, да установява връзки и да сътрудничи с нехристиянски групи за общото благо. Именно този процес отваря възможности за разговори за вярата.

За да може да се провежда „конструктивен диалог“, сдружението *Peace Catalyst* е разработило определени *принципи*: вникване в гледната точка на другия; поддържане на достойнството на опонентите; изграждане на отношения и доверие; търсене на творчески подходи за сътрудничество.

Браян Кери показва как ключовите *практики* за насърчаване на конструктивен разговор включват: положително отношение към факта, че въпросите са сложни; изслушване с намерение за взаимно опознаване; говорене от личен опит, без обобщения на чужди становища; задаване на въпроси, без приемане на каквото и да е за даденост; идентифициране на някакви общи

ценности; разказване на лични истории; изповядване на преживени болки и разочарования; взаимно уважаване на границите.

В практическо упражнение участниците работиха върху анализ на видовете „мир“, които са следствие от вярата на Христовия последовател. Когато човек е постигнал мир с Бога и взаимоотношенията помежду им са изправни, този мир се простира и в други области: мир със самия себе си; мир с околната среда и работното място; мир с хората наоколо. Дългосрочната цел на Бога е да изработва *общности на мира* (църкви), които на свой ред да служат за разширяването на Божия мир около тях.

В дискусиите си участниците в конференцията се обединиха около убеждението, че „мирът“ ще се използва превратно и изопачено от Сатана (вж. II Сол. 5:3). На светско ниво тази дума ще се използва със злоупотреба и ще подвежда мнозина. Макар на повърхността много да се говори за „мир и сигурност“, отдолу ще блъбукат опасни тенденции, срещу които Божият народ не бива да сваля гарда. Светският „мир“ няма нищо общо с истинския библейски *шалом*. При политическия „мир“ няма изцеляване на взаимоотношения; няма възстановяване на достойнството на ранените; няма дълготрайно установяване на Божия ред; и със сигурност няма никаква прослава за Бога.

Божията представа за шалом от друга страна не е програма и не е нещо, което се случва на повърхността, а всеобхватен светоглед. Тя състои не от външните лъскави образи на привидния светски „мир“, нито от плоските представи, които ограничават това понятие до „толерантност“ и избягването на конфликти. Разбирането на изграждането на истинския Христов мир е онази рамка, през която да можем да разгръщаме по-пълноценна представа за *misio Dei* – действието на Бога в този свят.

Библейското понятие *шалом* включва в себе си концепции като: поздрав, сигурност, здраве, благоденствие, приятелство, участие, спокойствие, ненасилие, хармония, пълнота, разбирателство и др.

Темата за всеобхватната роля на библейския *шалом* се разработва по особено красив начин в Псалом 85, където Божиите люде се молят за възстановяване (4 ст.), а обещанието на Бога е да изговори „мир“ върху тях (8 ст.) при определени условия, така че дългосрочният резултат ще бъде пълно възстановяване на *шалом*: „Милост и вярност се срещнаха, правда и мир се целунаха. Вярност пониква от земята и правда е надникнала от небето“ (10-11 ст.).

Книгата на Джон Пол Дедерак *Пътят към помирието* бе използвана като основа за обсъждане на темата за по-дълбоката страна на *шалом* – помирието, което довежда до пълно възстановяване. За целта е разиграна сцена между *Милостта, Верността, Правдата и Мира* (по Псалом 85), които са поставени в условия на гражданска война. Задачата им бе да дефинират истината, да потърсят възможности за диалог, след което при взаимните интервюта да се достигне до окончателно помирение.

Така, две хилядолетия след прощалното пожелание на апостол Павел към солунците „Господ на мира да ви дава мир винаги и всякак. Господ да бъде с всички ви“ (II Сол. 3:16), евангелски водачи от може би най-конфликтния район на Стария континент се върнаха към тази тема в същия град, посвещавайки се за пореден път да бъдат *служители на Христовия мир*, „който никога ум не може да схване“. □

Надежда за Афганистан

Любов Христова

Преди да се преместя в Афганистан, прочетох книгата *Хиляда сияйни слънца*. В нея се разказваше за живота на жените там по време на талибаните. Беше много трудно да повярвам, че е възможно наистина да се случват подобни неща. Мислех си, че е доста преувеличено. Когато отидох там, чух много по-потресаващи истории от онези в книгата. Момичетата, с които се запознах, все още сънуваха кошмари за нещата, които са видели. Всяко семейство имаше нужда от психотерапевт за безбройните душевни рани, останали от този период. Но за тях вече имаше надежда!

Момичета ходеха на училище, жените можеха да работят и да излизат навън свободно, без да се налага да бъдат придружавани от мъж. Не трябваше да се покриват изцяло със сините бурки. По улицата срещаш жени с разноцветни шалове и открити лица. Най-вълнуващото за мен беше, че новото поколение искаше да се образова и да научи колкото се може повече. Кавото и да преподавахме в нашия център за момичета, те искаха да учат: английски, компютърни умения, лидерство, емоционална интелигентност, дискусии по актуални теми. Всяка една от тях имаше големи мечти как да помогне на страната си и да я направи по-добро място за живеене.

Двайсет години по-късно всичко сякаш се

върна обратно. Всички мечти са разрушени, целият труд да бъдат образовани и да дадат своя принос в политиката, образованието и социалната сфера е напразен. Повечето от момичетата, които познавам, напуснаха страната, а тези, които останаха там, се опитват да намерят начин да я напуснат.

По-долу споделям думи на моята приятелка Диана, която все още живее там. Не може вече да ходи на работа и откакто талибаните са на власт, е излизила само няколко пъти до магазина, придружена от брат си: „Живи сме, но сме без надежда. Само ядем и спим, и това е. Депресирана съм и не знам доколко мога да издържа. В началото ни казаха, че може да работим, ако разделят офисите на такива за мъже и за жени, но после казаха, че жените не може да работят. Стоим си вкъщи. Хората няма какво да ядат и много семейства нямат дори хляб.“

Бавно тъмнината отново обгръща страната, която беше започнала да диша. Страната, която обичам и в която бях, за да

БЛАЖЕНИ ГОНЕНИТЕ

ДА СЕ МОЛИМ:

- за новото законотворчество: да бъде основано на реална правда; да се зачитат напълно човешките права; да се отменят смъртните присъди в страната;
- за свобода на медиите, за истинно и точно представяне на ситуацията;
- за хората в крайна бедност (според някои данни 93% от населението не разполага с достатъчно храна);
- за грижа за болните и ранените (девет от всеки десет здравни заведения са подложени на риск от затваряне);
- за момичетата и жените, които са може би най-уязвимата група от насилие;
- за тайните последователи на Христос, подложени на тежки гонения от талибаните;
- за хората, които имат отворено сърце към вярата в Христос: да открият истината и да изповядат спасителна вяра.

споделям за надежда, която никога не може да отнеме. Тази надежда все още гори в малкото християни, които са останали там. Тя е единствената, която може да продължава да гори и да се разгаря в този мъчителен период.

Боже, помози на Афганистан! □

Авангард за Божието царство

Студио 865 отбеляза 30 години дейност

Владислав Райчинов

През 2021 г. водещата християнска медия у нас Студио 865 отбеляза юбилей: цели три десетилетия дейност. Събитието бе отбелязано с празнично събрание на 18 септември в залата на Конференстен център „Възраждане“ (София).

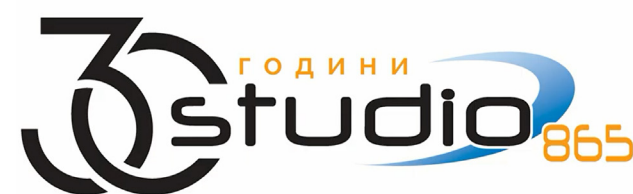
Студио 865 е сдружение с нестопанска цел, основано през 1991 г. Целта на медията е да представя на българския народ християнските ценности и добродетели чрез съвременните средства за комуникация. С течение на годините медийните проекти включват: телевизионното предаване „Християнството“; 865TV; подготовката на съдържание за Транс световното радио (ТСР); *Евангелски вестник*; организирането на Глобалната конференция за лидери; кампанията „Подари Библия“; драматизирана аудио Библия; редица уебсайтове.

За юбилейното празненство бяха изразени поздрав и благопожелания от десетки партньори и близки приятели на студиото. Някои споделиха лични спомени и впечатления: Благовест Николов; Михаил Стефанов, Антон Радославов; Начко Зайков; докато други изпратиха поздравление на запис: Джордж Купър, Самуел Лахо, Йохана Крейкес и Лорън Либи (ТСР); Мартин Тимер (ЗХМ); Радис Апостолов (ББД); Улф Остерлунд (ГМА); д-р Рон Харис (Медиен альянс); Джон Гейгър (Радио „Муди“).

П-р Борджиев изрази благодарност за дейността на Студио 865 – първият асоцииран член на ОЕЦ. Той пожела на медията и занапред да бъде „авангард за утвърждаването на Божието царство“.

Празничното събитие бе украсено с музикални поздрав и от близки и приятели на студиото, мнозина от които са направили първите си стъпки в музикалното творчество именно с подкрепата на Студио 865. Сред тях бе група „Синай“, чийто първи албум е записан през 1992 г. с продуцентската помощ на студиото. „Вие сте еквивалент за качество в нашите среди“, отбеляза п-р Янчо Ганев от името на групата.

Емануил Тотев, издал два албума със сътрудничеството на Студио 865, припомни ценни спомени от съвместната творческа работа. Джаз музикантът Иво Вакавчиев сподели как през 1997 г. е работил по общ

проект с Клиф Ричард и изсвири една от най-ранните си творби, съчинени и записани с помощта на християнската медия.

Музикални поздрав бяха поднесени също и от Стефан Врачев, Момчил Шопов, Жани Ковачева, Нели, Калина и Йоана Андрееви, Валери Славчев и приятели.

П-р Благовест Николов сподели спомени как е сформирано радио предаването „Пътуване през Библията“. Той прочете текст от I Тимотей 1:12: „Благодаря на Бога, че ме сметна за верен“ и добави убеждението си, че Неговата благодат се е преумножавала през тази програма.

В интервю на живо с Габриела Николова, водеща на „Християнството“, олимпийската шампионка по художествена гимнастика Стефани Кирякова сподели как връзката с Бога, когато е подредена добре, въздейства на всички други сфери в живота в лично и в професионално отношение.

Акценти в плановете на Студио 865 през следващите години са изграждането на професионалисти в сферата на комуникациите и подкрепата на талантиливи творци.

Зорница отправя сърдечен поздрав към екипа на студиото и изразява пожелания за духовни сили, водителство и вдъхновение свише през следващите тридесет години! □

ХРОНИКА